

us away from the deception and distraction of the street to a world of Divine wisdom, a world of absolute emes. And the introduction to Matan Torah is Yisro, the paradigm of the endless search for truth: to examine and reexamine our behavior and our lives to see whether we are living lives of truth.

Don't Get Cooled Off

Another connection between Yisro and Matan Torah is alluded to in the first Rashi in the parashah:

וישמע יתרו - מה שמועה שמע ובא קריעת ים סוף ומלחמת עמלק.

What did Yisro hear that made him come join the Jewish people? He heard about Milchemes Amalek and Krias Yam Suf. The obvious question is, why does Rashi ask what Yisro heard if the passuk says clearly what he heard: וישמע יתרו ולישראל עמו?

כי הוציא ה' את ישראל ממצרים?

The meforshim explain that Rashi is asking a different question: מה שמועה שמע ובא? What did Yisro hear that made him come? The whole world heard about Yetzias Mitzrayim, but they didn't come. What did Yisro hear that caused him to be the only one to come?

Based on what we've said above, we might assume that Yisro came only because he was searching for the truth. Rashi, however, says that he heard about Krias Yam Suf and Milchemes Amalek. What Yisro saw is that there is a phenomenon of a Milchemes Amalek coming on the heels of a Krias Yam Suf. A person can have a bren, a hisorerus, but then become cooled off because of the influence of an Amalek.

Yisro witnessed the whole world being shaken up as a result of Krias Yam Suf: שָׁמְעוּ עַמִּים: רָגְזוּן חֵיל אֶתֹז יִשְׂרָאֵל פִּלְשֶׁת. But the rest of the

world quickly cooled off from this spiritual awakening: אֲשֶׁר קָרָה בְּדֶקֶר. And Yisro said to himself, "If I don't come now, I'm going to lose what I gained from Krias Yam Suf, because I see there's Amalek in this world."

Yisro taught us that when we have a hisorerus, we have to hold onto it and not let it cool off. This is an apt introduction to Matan Torah, for indeed, the passuk at the beginning of Matan Torah states: בְּיוֹם הַהוּא בָּאוּ מִדְבַּר סִינִי, and Rashi comments: שִׁיהִיו דְּבַר תּוֹרָה חֲדָשִׁים עֲלֶיךָ כֹּאֲלוֹ הַיּוֹם – the Torah should be fresh to us every day as though we had received it that day.

The second lesson we take from Yisro as we go into Matan Torah is the understanding that if you have an opportunity to learn, you should do it with the same freshness and bren as on the day of Matan Torah, without allowing the learning to become stale.

Gut Shabbos.

הרב אהרן ש. לופיאנסקי

ליום הזכרון של מרן ראש הישיבה
הגאון הגדול רבי בנימין ביינוש פינקל זצוק"ל
החל ביום א', י"ח שבט

"אבן יקרה ושמה ישפה"

שלוש פנים של שתיקה

אבנו של בנימין באורים ותומים נקראה ישפה. שמה של האבן העביר את המסר הבא: בנימין ידע שאחיו מכרו את יוסף, אך לא סיפר זאת לאביו. זה המסר של האבן ישפה - היה לו פה אך שתיקה. שאל המלך, מצאצאי בנימין המשיך את המסורת: הוא לא גילה שנמשח למלך. כך גם אסתר: אין אסתר מגדת מולדתה (מדרש תנחומא ויצא ר').

המדרש הזה צריך ביאור. מדוע מי ששתיק מכונה ישפה (יש לו פה), ולמה לא ייקרא אינפה (אין לו פה)?

לפנינו שתי תשובות. האחת, מי ששתיק בגלל שאין לו מה לומר אינו בעל מידת השתיקה. רק מי שיש לו מה לומר - ישפה - ועם כל זאת הוא שותק, הוא ראוי לשבח.

אפשר להציע תשובה נוספת, עמוקה יותר. ישנם צדיקים הזונחים את העולם ומתבודדים. הם אינם מדברים עם איש ואין להם עסקים עם אף אחד. כך הם מוגנים מעשיית רע, אבל בכך אין להם אפשרות ליצור קשר עם סביבתם. ייתכן שאינם עוברים על מצוות שבין אדם לחבירו, אבל גם אינם מקיימים מצוות אלו. ייתכן שעושים מעשי חסד, אבל אינם יכולים לתת את החמימות והידידותיות המתבטאת רק על ידי דיבור ותקשורת בין אישית. לעומת זאת קיימת ישפה. יש לו פה: הוא מדבר ומתקשר, אך מאחורי המילים... כל כך הרבה שתיקה.

בוה היה ראש ישיבת מיר המנוח הגאון הרב בנימין ביינוש פינקל זצ"ל. כל כך הרבה חמימות, כל כך הרבה שניות, כל כך הרבה חכמה. ועם זאת כל כך הרבה שתיקה! ואמנם כל מילה היתה אבן יקרה.

וכן אמר הרב נתן צבי פינקל שליט"א: "כלם התבוננו בו, אבל

פעם בא אליו נכד ובפיו שאלה הלכתית. "אינני יודע, השיב. "לך לפוסק, לאנשים שעונים בדרך כלל על שאלות כאלה." הציע הנכד, "ראיתי מה שהמשנה ברורה אומה אני חושב שכך אעשה." ר' ביינוש משך בכתפיו ואז אמר: "מה אתה חושב שהפרי מגדים היה אומר על כך?"

עיון מהיר הראה שפסקו של הפרי מגדים היה שונה מזה של המשנה ברורה, תוך כדי הוכחה ניצחת.

"אני מבין", אמר הנכד, "צריך לעשות כדעת הפרי מגדים." "האם אינך חושב שספר מסוים יוכל לעזור במקרה זה?" המשיך ר' ביינוש.

עיון באותו ספר הראה שהוא סותר את ההוכחות של הפרי מגדים אחת לאחת. המשחק המשיך עד שסוגיא הלכתית שלמה נבנתה, והכל על בסיס של מראי מקומות עקיפים. כל זה הסתתר בתוך "אינני יודע" שלו.

הוא סיים את הש"ס עשרות פעמים, ומשניות - מאות פעמים. ספרי המשניות בביתו בלו מרוב שימוש. בוקר אחד בבית הכנסת, פנה אליו הגבאי ר' יצחק גלצר זצ"ל. "שלום עליכם ר' ביינוש", אמר, "אתמול בלילה היתה לי בעיה במשניות טהרות. אולי תוכל לעזור לי עם הפשט."

הוא היסס להגע ואמר, "יש לכם את המשניות עם הפירוש המקיף של... על הפשט, לא כך?"

"בוודאי, יש לנו", השיב והביא את הספר. ר' ביינוש פתח ואמר לגבאי לקרוא, כשהוא מתמקד איתו את הקטעים הקשים יותר. כשסיימו פנה אליו ר' ביינוש, "עכשיו, הודות לך הבנו שנינו" ולא עלתה על דעתו של הגבאי: שר' ביינוש יוכל לצטט את המשנה בעל פה... גם תוך כדי שינה, ושהוא למד את אותה משנה באותו יום או ביום שלפני.

וכך בין כתלי הישיבה, תמיד מיקד את תשומת הלב על ר' חיים שמואלביץ, ר' נחום, וראשי הישיבה האחרים, ולא עליו.

אמן ההתחמקות מגילוי

היה שותק לא רק בפני הציבור הרחב. ככל שהיה חמים וחברותי, הרבה ממנו היה נסתה. אל ה"שבעה" הגיעו מאות

אנשים שזהותם כחידה לבני המשפחה. כמה הציגו עצמם וסיפרו על הקשר שלהם לר' ביינוש, אחרים ישבו דוממים בקהל והכלו להם. גם מקורבים למשפחה סיפרו סיפורים שאיש לא ידע מעולם.

אחד מבניו של הרב מברסק יושב וסיפר באריכות על החיבה היתירה של הרב מברסק, ר' יצחק זאב סולובייצקי, לר' ביינוש. את הרב הרשימו גאונותו וגם יראת השמים הטהורה שלו, והעריכו כאחד מבאי ביתו הקרובים. פעם קרא לו הרב מברסק ונתן בידו חבילה של מחברותיו. הוא אמר לר' ביינוש: "הייתי מבקש ממך לעבור עליהן עד 1:30 ואז נשוחח." בשעה 1:30 הגיע ר' ביינוש, ובמשך שעה ארוכה האזין הרב להערותיו של ר' ביינוש על חידושי. מעולם לא סיפר לאיש על המקרה הזה. היה ידוע שהוא קרוב לרב מברסק, אבל שום דבר אחר לא הוזכר מעולם.

ראש ישיבת פוניב' הרב שך (שליט"א) זצ"ל הגדיר את ר' ביינוש כמי שהפיץ תורה, שניווט דרכם של מאות בני תורה, ושבימי כהונתו גדלה הישיבה עד שלא היה די מקום בבית המדרש. הוא היה מעורב אישית בעלייתו של כל אחד מבני התורה, תוך שהוא מעודד במיוחד את המתמידים.

"מאין נבעה היכולת להשיג כל זאת, אם לא ממידתו הגדולה של 'הצנע לכת'?" הכל נעשה בלי פרסום, בצנעה, בלי שידעו או שמעו על פעילותו. התאמץ שלא לבלוט, והסתתר מעין הציבור. וכל זאת בחן ובהשתתפות בשמחת הוולת. הוא ירש זאת מאביו, וזו התכונה המעולה ביותר שאדם יכול לרכוש." שמעו התפשט מעבר לעיסוקיו עם בני עולם התורה. אישה ספרדייה זקנה נקשה בקול רם על דלת הבית אחרי ימי ה"שבעה". "בבקשה", אמרה, "אתם מוכרחים לספר לי על הרב שנפטר - הוא היה גבוה, בעל זקן לבן... האם התפלל בכותל כל יום... ותיקין?" כשנגענה בחיוב פרצה בבכי ואחר כך סיפרה על חייה האומללים, כשהיא עומדת בחום ובגשם ליד הכותל ומקבצת נדבות. הבדיחות העליות שהרב הגבוה אמר לה כל יום הקלו על חייה והפכו אותם לנסבלים יותר. כן, היא שמעה על פטירתו של ראש ישיבת מיר, אבל לא תיארה לעצמה שזה היה הוא. הוא היה כל כך חביב ופשוט בהליכותיו, שלא חשבה שיש לו עמדה או משרה חשובה כלשהי. רק כששאלה את אחד המתפללים במניין הותיקן על ה"חבר" שלה, נדערה לה האמת.

והיא לא היתה היחידה. הרבה מהמנחמים הסבירו שהתמונות בעיתון גילו להם בפעם הראשונה את זהותו של ידידם ומיטיבם.

ואמנם, זו תכונה של בנימין "את דבר המלוכה לא הגיד" ... "אין אסתר מגדת עמה ומולדתה."

בהנהגת הישיבה

שתיקתו של ר' ביינוש לא היתה מוגבלת לתחום פעילות מסוים. כל חייו היו בנויים סביב גרעין השתיקה.

כשנפטר רבי אלעזר בנו של רבי שמעון, הציע רבינו הקדוש לשאת את אלמנתו. היא סירבה... והוא שאל אותה, "מה עשה הוא שאני לא עושה?"

ענתה, "כשישב ללמוד תורה, למד ככל שהצטרך. אז היה אומר, 'שכל הייסורים של כלל ישראל יבואו עלי' והם פגעו בו. כשהגיע הזמן ללמוד, שוב היה אומר, שכל אחד מהם ישוב למקומו."

ענה רבינו הקדוש, "אף אני אעשה כמוהו" קרא לייסורים לבוא והם ירדו אליו. ביקש שיעזבוהו, אבל הם לא עזבוהו. (קהלת רבה יא ו)

גדלותו של רבי אלעזר אפשרה לו לשאת את הייסורים של כלל ישראל בלי לעכב את לימודו וגדלותו. לעומתו, כשרבינו הקדוש שיתף עצמו בייסורי הכלל, כבר לא יכול להיפטר מהם.

ר' ביינוש הקדיש את חייו לתורה ולפרטיות, בלי לזנוח את משא האחריות לציבור. מאז נישואיו נהג לקום בשעה אחת אחר חצות וללמוד עד ותיקין. עשרות שנים טבל במקוה לפני התפילה, עד שאולץ להפסיק בגלל מחלתו. באותן שעות יכול ללמוד "כמה שהצטרך". לא יכול היה לסמוך על לימוד במשך שעות היום בלי הפרעה. אז עלולים להסיח דעתו אנשים ובעיותיהם או ענייני הישיבה. אם הרגיש שלא יהיו עניינים דחופים, היה נעלם במשך היום לבית כנסת קטן ושכוח ב"מאה שערים" ושם המשיך תלמודו ללא מפריע. מצא שאין זה מן הראוי שאשתו הרבנית תאמר למבקרים "ראש הישיבה עסוק בלימוד, ולכן לא יוכל לפגוש אתכם כעת". לכן חילק את יומו ל"לימוד כפי שהצטרך" ו"קבלת ייסורי הכלל".

מובנה של הנוסחה הזאת הוא שיישיבת מיר התנהלה לפי הבסיס הנדיר של אדם גדול המחליט החלטות הנעשות בדרך כלל על ידי פקיד מניהל. דעת התורה שלו יצרה הגבלות נוקשות, אבל מעולם לא נתן לצרות ולשידולים לשלוט על מה שחשב לאמונת מידה של אמת ויושר.

לא כסף של הישיבה

העיקרון הראשון שלו היה, שבכדי להחליט החלטות ישירות וברורות, לא יוכל לקחת כסף מן הישיבה. יהיה קשה מדי להבדיל בין האינטרסים הפרטיים לבין אלו של הישיבה. לכן השכיר את הדירה הקטנה שקיבל בתור דמייה, ועבר להתגורר בבקתת השומר של בית חרושת לקרן באזור מבודד בפרברי בני ברק. כיוון שבכך לא נזקק המפעל לשומה, התגוררה המשפחה בצרף חנים. הם חיזו בעוני משוער. בתקופה מסוימת לבשו שלושה ילדים אותו מעיל, כשהזכאי ללבושו הוא זה שחש פחות טוב. המשפחה התקיימה על שאריות תפוזים מהפרדסים הסמוכים. הכסף שהתקבל מהשכרת הדירה אפשר לו את העצמאות שהיה נזקק לה בקבלת החלטות לתורה.

כשהתחיל למסור שיעורים בישיבת מיר, הכריחו אביו, הגאון ר' לייזר יודל פינקל לקבל משכורת. זמן קצר אחר כך התאונן האב בפני אחיינו, הרב שמחה זיסל ברוידא (זצ"ל) ראש ישיבת חברון: "איני יודע מה לעשות עם בני ביינוש! הוא לוקח את המשכורת שאני נותן לו, אבל הבחנתי שעד תום השנה הכסף מוצא דרכו חזרה אל קופת הישיבה."

"אבל איך הוא מתקיים?" שאל ר' שמחה זיסל.

ענה ר' לייזר יודל, "אני לא ידע."

לא רק שלא לקח כסף בעד הוצאות המחיה. אלא גם החזיר כסף שקיבל בעד הוצאותיו לטובת הישיבה. אחרי מסעו השלישי לארה"ב גילה לאשתו הרבנית, זו הפעם השלישית שהייתי באמריקה וב"ה הצלחתי לאסוף מכספי הפרטי לנסיעה". אביו אילצו לקחת דמי הכרטיס מהישיבה - אך ששה חודשים אחר כך קרא לו ואמר: אל תחשוב שלא הבחנתי שהכסף המיותר בחשבון הישיבה הוא הכסף ששמת אתה בעד הכרטיס!"

התרחקות מריבית

עיקרון חשוב שני היה סירובו להתעסק עם כל מה שהיה בו חשש ריבית. כשקרב משפחה לחץ עליו להתיר ריבית, הוא העיר, "פרט לאיסור הכרח בדבר, יש גמרא מפורשת האומרת 'מי שלוקח ריבית אומר שמושה רבינו הוא שוטה ח"ו. שהרי לו ידע משה עד כמה ריבית משתלמת, היה מתיר אותה!" כמו כן הגמרא אומרת שעסקיו של אדם מתמוטטים בגלל ריבית, וזה נוגע גם לז"

הישיבה היתה זקוקה נאשיות לבנות קומה נוספת. מישהו הצליח לארגן הלוואה נוחה מאוד שלא תהיה צמודה למדד ויקר המחיה - הישג נדיר בימי האינפלציה של אז. ר' ביינוש קיבל באי רצון את תנאי התשלום, כשהוא מיצר ימים על ניסוחו של היתר עיסקא. היום הגדול הגיע, ור' ביינוש נסע לתל אביב עם ביתו כדי לקבל את ההלוואה. "אני לא יכול לעשות את זה. זה משחק באש". הוא סב על עקביו וחזר הביתה. היה עליו למצוא מקורות מימון אחרים, והכל כדי להימנע ממשוהו הקשור לריבית.

מאחד מספקי הישיבה נשדד כל כספו. לא היה לו ממה להתקיים. ר' ביינוש הרגיש שהישיבה חייבת לאותו אדם הכרת הטוב בעד השנים הרבות ששירת את הישיבה, והלווה לו סכום כסף כדי להתחיל מחדש. לאחר זמן ביקר אצלו ר' ביינוש כדי לקנות פריטים אחדים. "אה, אותן לך מחיר מצוין, ר' ביינוש", הצהיר הסוחר בהכרת הטוב. ר' ביינוש החוויר והתנצל שאינו זקוק לקנות עכשיו. הוא לא היה מסוגל לחשוב על קבלת הנחה בגלל ההלוואה שנתן!

אחרי יומיים חזר, "אמור לי" פנה אל הסוחר, "איך העסקים בימים אלו?"

"טוב, ב"ה, הישיבה"

"מי קנה סחורות אלו ואלו היום?" שאל, והסוחר נקב בשמו של הקונה. "באיזה מחיר מכרת?" שאל את הסוחר שלא חשד במאומה. כשענה, הצהיר ר' ביינוש "את המחיר הזה תגבה גם ממני, לא אגורה פחות!"

התרחקות מריבית היתה הסיבה למנהגו המוזר ללכת יום יום אל הבנק. היתה לו בעיה מתמדת: הישיבה מנפיקה צ'קים לספקים, שלא תמיד פודים אותם מיד. החזקות שקלים בבנק ליותר מכמה ימים פירושה הפסד הרווחים בתנאי האינפלציה הזדהרת. מאידך גיסא, גירעון מצטבר פירושו תשלום ריבית - אפילו פחות רצוי. הפתרון? צעידה לבנק יום אחר יום להפקיד את הסכום הנחוץ במדויק. (היתה סיבה נוספת להליכה היומיומית לבנק, אוספי צדקה נבוכים תמיד בגלל הכמות הגדולה של מטבעות שהם נושאים איתם. בכל פעם שהם קונים משהו, מבחינים שהם קבצים. אם ילכו לבנק לקבל טרטר במקום המטבעות שאספו, יגורשו החוצה. ר' ביינוש ביצע את ההמרה הזאת בשבילים.)

באותו אופן גם נזר מאוד מאיסורים אחרים הקשורים בכסף שהישיבה היתה מקבלת.

ידיד מקורב לישיבה השקיע מאמצים לא מעטים לשכנע אלמנה לתרום סכום גדול מורכשו של בעלה המנוח. ר' ביינוש ליווה אותו לקבל את הציק. "האם ילדיך יודעים על כך?" שאל ר' ביינוש.

"זה בסדר, הם סומכים עלי בכל ענייני הכספים", אמרה.

"הייתי מעדיף שתשאל. אני יכול לחזור מחר לקחת את הציק" השיב ר' ביינוש, כשלמעשה הוא "מאבד" את התרומה הזו. למורת רוחו של ידיד הישיבה. הידיד נרגע רק אחרי שר' לייזר יודל שיבח את התנהלותו של ר' ביינוש בעניין.

ואכן, בניין הישיבה הוא פסיפס של טלאים. אם יש צורך אמיתי; מוסיפים מה שצריך. לא שקודם בונים ואחר כך משתמשים. באותו אופן נוף במישהו במשרד, שביקש ציוד משרדי מסוים, "זכור, המשרד נבנה כדי לשרת את הישיבה ולא להיפך!"

מעל לכל היתה זו מידת הביטחון היוצאת דופן שבה ניהל את הישיבה. הוא ורק הוא היה אחראי לתקציב, שתפח למליוני דולרים בשנה. הוא נשא את המשא לבדו גם כשעקב כך נאלץ לקחת הלוואות קצרות מועד של מאות אלפי דולרים.

בשכבו על ערש דווי, נשאל כיצד תמשיך הישיבה לקבל כספים. הוא ענה, "אל תסמוך עליו!" המאזין תהה מיהו אותו אלמוני שרימה את הישיבה כל כך. אחרי רגעים מועטים התברר: אל תסמוך על ה"הם" של העולם. זכור שה' הוא התומך, וזאת על ידי ה"הם", שהם שליחי הנכבדים. הסתמכות יתר על מישורו לוקחת את האמונה והביטחון בה'!

סבל בשתיקה בעת מחלה

כפי שחזי, כך גם עבר לעולם הנצח. בזמן המבחן האחרון, לא ויתר. כשלושה חודשים לפני פטירתו אובחן שהוא זקוק לניתוח גדול. עלה הרעיון לנסוע לארה"ב לניתוח. הוא התייסר על ההחלטה וסייר. הסיבה: חישוב על חילול השם שיהיה, אם אנשים יחשבו שלקחתי מכספי הישיבה לתועלת הפרטית, אף על פי שהתקדמות המחלה גרמה כאבים נוראים, לא הראה זאת כלפי חוץ. סירב לקחת משככי כאבים כיון שערפלו את מחשבתו. למי שמערך את מתנת הדעה, שה' חנן לאדם, אין נוחות ששווה את המחיר של אובדן הדעה. רק כשהכרתו נחלשה, הבחינו ב"סורים שאפפווה. היה ברור שהוא משקיע מאמצים לשמר על הבעת פנים רגילה כל עוד היה בהכרה צלולה. מבקרי זכו, כרגיל, לאותן פיסות שניות וצחוק, שאפיינו אותו בהיותו בריא. המבקרים הלכו במצב רוח טוב יותר מאשר הגיעו.

מעטים מאוד ניחשו עד כמה מצבו נואש, כי הבעת פניו הטעתה אותם. בפניו השתקפה הערתו של סבו, הסבא מסלבודקא, על הגמרא:

כשקרב לעירו, שמע הלל צעקות. אמר: "אני בטוח שאין הן מבית!" שאל ה"סבא": כתוב שאסור להתפלל על דבר שכבר קרה. וכך אחרי ששומעים על אסון אסור להתפלל שזה לא יהיה בבית שלי! אם כן, כיצד יכול הלל להתפלל שהצעקה הזאת לא תהיה מביתו?"

ענה ה"סבא": זאת לא היתה תפילה, אלא הצהרת עובדה. כששמע את הצעקות ידע שהאסון לא אירע בביתו. כי בביתו אין צועקים, לא משנה מה קורה."

ר' ביינוש סירב לכל עודה בפעילותו הגופנית. לא ביקש להביא לו משהו, גם לא הרשה לעזור לו בלבישת מעילו. לא נכנס לדלת שפתחו בעדו. אם נפלה לו מטבע, שם רגלו עליה, כדי למנוע מאחרים להתכופף בשבילו.

כל עוד היה מסוגל לעמוד בכוחות עצמו, היה עושה זאת ללא עודה. יום אחרי הניתוח אמר לחתנו שרצה לעזור לו להכנס למיטה, "הדבר הגדול ביותר שאני מסכים שתעשה הוא שתחזיק את המיטה שלא תזוז". רק כשכבר לא יכול להניע את רגליו הרשה לעצמו להיעזר ביציאה מהמיטה.

אז דיבר על דברים בצורה שלא דיבר מעולם. כשבוע לפני פטירתו נפטרו שניים מידידיו. לא סיפרו לו על כך. גם עיתונים לא ראה. איש לא דיבר על כך בבית. הוא התעורר ואמר: יש יותר מדי לוויית... (של אנשים קרובים כל כך)... מקרים מוזרים כל כך קורים לאחרונה". הוא דיבר על "הדף" (דף ליום) שניסה להחזיר בישיבה במאמצים רבים. שנים רבות הרגיש שההספק בישיבה לא יכול להקים תלמידי חכמים. הייתכן שמי שלמד עשרות שנים באחת מהישיבות המעולות בעולם בשנות שלושה, ידע רק עשרים דף מכל אחת משמונה מסכתות? בכל האמצעים ניסה להדריך את הישיבה לסיים מסכת בכל "זמן" ולעודד את האברכים ללמוד מסכתות נוספות. הוא ניסה לשכנע את התלמידים. ניסה על ידי תמריצים כספיים, ולבסוף סירב לקבל "כולל" את מי שלא התחייב לגמור מסכתות. זמן קצר לפני פטירתו התעורר וקרא, "קדושת המסכת! לו רק ידעו אנשים את קדושתה

של מסכת שלמה... מכריכה לכריכה!"

פעם התעורר משינה עמוקה ופנה אל מי שישב לצידו, "האם אתה יודע מה הוא פוד?"

"אני חושב שזאת מידה כלשהי" (מידת נפח גדולה ברוסית או באידיש) היתה התשובה.

"אבל האם אתה יודע איזה סוג של מידה? זה משהו ענק... אנשים עולים למעלה עם מה שהם חושבים שזה פוד שלם של מעשים טובים... אבל הם לא יודעים שהם עומדים בפני בית הדין האחרון? כשב"ד גומר לבדוק את כל המעשים, הוא בר מזל אם נותרו בידו מלא חופן... רק חופן. זאת הגמרא של אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו - כשב"ד גומר, הוא בר מזל עם מלא החופן שבידו!"

באחד הלילות האחרונים היתה שנתו טרופה. הוא דיבר בטון נלהב: "אני חייב לעשות את זה... אבל לא התחייבתי... אבל אם אנשים חושבים שהתחייבתי, אז אני חייב, כלום לא יעזור!" הדבר נמשך כל הלילה. למחרת חייג למישהו בארה"ב. הוא דיבר בעוצמה ובבהירות, כפי שלא דיבר זמן רב. הוא ארגן מעשה חסד חשוב למישהו, ושנתו היתה שוב רגועה. היה זה בשביל התחייבות שלא היה חייב, אבל ייתכן שאחרים חשבו שכן היתה מחייבת.

ביום שלישי י"ח בשבט האח הבחין שינוי בנשימה. הוא קרא מיד לעשרה אנשים להגיד קריאת שמע, ואז העיר מישורו שהכיפה של ר' ביינוש נפלה. הם השיבו אותה בזהירות (יש להיזהר לא להזיז גוסס). הוא פתח את עיניו בפעם הראשונה מאז שלושה ימים. כשהתחילו קריאת שמע, שפתיו נעו חרישית. בפעם השביעית של ה' הוא האלוקים נשם את נשימתו האחרונה ועיניו נעצמו.

אגדה של חסד

החסד של ר' ביינוש היה אגדי. ואולם חלק גדול מן החסד היה טבעי ומתמשך, כך שאם לא חיפשת אותו, לא היית מבחין בו. בשני החדרים הקטנים שלו בבני ברק מצא את הזמן והאפשרות לגדל עשרות ילדים יחד עם בני משפחתו. חלקם היו בעייתיים, אחרים היו מופרעים, אך כולם טופלו. כאילו היו ילדיו שלו, ואפילו חיתן כמה מהם.

אחד משכניו איבד את כושר הראיה לשבועות אחדים. הוא ישב ולמד איתו שעות על שעות.

הרבנית שרה יפה'ן ז"ל בקומה מתחת לדירת משפחת פינקל בירושלים. הם דאגו לה כאילו היתה אימם. כמה פעמים ביום נכנס ר' ביינוש לוודא שהרבנית לקחה את התרופות שלה. שהיא אכלה, שלא חסר לה משהו. פעם נכנס מישור לבית הרבנית יפה'ן ומצא שם פועל שוכב מתחת לחנור וכלי עבודה בידו. המבקר נדהם לראות שהפועל היה ראש ישיבת מיר! ילדיו של השכן המסכן בבני ברק סבלו מקשיים בבית הספה מי בילה שעות על גבי שעות ולמד איתם כדי שיוכלו להתקבל לישיבה... לאחד השכנים נותקה אספקת המים, כי ידו לא השיגה לשלם את

החשבון. המשפחה היתה אובדת עצות, לאן תפנה. לאחר כחצי שעה חודשה זרימת המים בברז. אחד מבני המשפחה תהה על ה"נס" שקרה ועלה ללג לבדוק את הדודים. צינור הוביל מדוד המים של ר' ביינוש אל הדוד שלהם וסיפק להם מים.

דאגתו היתה מעבר לצרכים החומריים והגופניים של הזולת. הוא הבין מהם דיכאון וייאוש ופעל לסילוקם.

אופייני הסיפור שסיפר מישור בימי ה"שבעה". "אתם אינכם יודעים מי היה ר' ביינוש. רק המשפחה שלנו יכולה להעריך את גדלותו.

כשהתבקש לספר את הפרטים, סיפר בחוסר חשק: אבי ז"ל היה איש עסקים עשיר ובעל חסד. ביתנו היה מרכז פעילות. יום אחד ירדו עסקיו פלאים, וגרוע מוזאת, הסתבכות עם החוק הביאה אותו לחקירה משטרתית. תוך יום הפך אבא למנודה. אנשים שהיו בני בית במשך שנים נטשו אותו. לפתע התחיל ר' ביינוש, מכר רחוק, לבוא לביתנו כל יום, כשהוא מבלה עם אבא, מתבדח ומשוחח. הוא עזר להבהיר את התסבוכות החוקית ועזר לו לעמוד שוב על רגליו. באותה תקופה חשוכה, היה הוא המקור היחיד של אור וחום למשפחתנו."

הוא היה אוהב שלום ורודף שלום. אף אחד לא יכול לזכור אותו כעס או מעוצבן. סבלנותו בהתנהלותו עם אנשים קשים גרמה להם להתעייף מוכחותם, ולא לו לאבד את סבלנותו.

היה לו גם הכושר לעזור לזולת במצבים של קשרים מסובכים. זמן קצר לפני פטירתו של ר' לייזר יודל, הוא הטיל על ר' ביינוש לתווך בעסקת ירושה בעייתית. כמה אחים ירשו סכום כסף גדול, וקרבות הירושה איימו לגרום סכסוך אדיר. התיווך לא צלח, כיון שכל אחד מהאחים דבק בעמדתו בעקשנות. בשעת לילה מאוחרת נקש ר' ביינוש על דלת ביתו של אחד האחים. האיש המופתע פתח את הדלת ור' ביינוש שאל בחשאי אם יש עוד מישור בבית. כשווידא שאין איש נכנס והתיישב. הוא התחיל להסביר לאותו אח שהוא - ובאמת רק הוא - צודק, כשהוא מחזק את טיעונו בהוכחות נוספות. היה גלוי לעין, שלאח הוקל. "אבל אתה יודע, שלום הוא מצוה גדולה, וצריך להיות מוכן לשלם בשביל מצוה. כמו שמשלמים בעד לולב ואתרוג ובעד מצות, כך צריך גם לשלם כסף שהורווח ביותר בשביל שלום. נא הקצב 20% כדי לקנות שלום."

האח הסכים. אחרי הכל הוא לא נגד קיום מצוות, כל עוד שהכסף שייך לפי הצדק לו. עוד שני אחים זכו לביקור באותו לילה, ועוד שניים בלילה שאחריו. מיותר להזכיר שהעניין הסתיים בכי טוב, כשכל צד מרגיש בגדלות מעשהו. שנים רבות אחר כך העיר אחד האחים שהאדם היחיד שהבין אותו היה ר' ביינוש.

קורות חייו

ר' בנימין ביינוש פינקל נולד בתרע"ג לאביו הגאון ר' לייזר יודל פינקל, ראש ישיבת מיר, בנו של הסבא מסלבודקא, ר' נתן צבי פינקל. אמו, הרבנית מלכה היתה ביתו של ר' אליהו ברוך קמאי רבה של מיר וראש הישיבה, שהיה ידוע כאחד הגאונים הגדולים בדורו. כבר מילדותו נודע ר' ביינוש כילד מבריק ואביו לימדו חלקים נכרים בש"ס. כשגדל, נסע ביוזמת אביו להכיר את גדולי הדור, ובתוכם החפץ חיים, ר' שמעון שקאפ והרב מבריסק. בת"ש הגיעה המשפחה לארץ ישראל יחד עם משפחת הרב מבריסק.

בתש"א שלח ר' לייזר יודל את בנו אל החזון איש להבהיר את בעיית קו התאריך ביפן בקשר לשמירת השבת. החזון איש התרשם עמוקות מכשרונותיו ומידאת השמים שלו. הם התקרב זה לזה ולחזון איש היתה יד בנישואיו עם ביתו של הרב שמואל גריינמן, אחיינית החזון"א.

שנים רבות גר בבני ברק, כשהוא מגיע לירושלים למסור את שיעורו השבועי בישיבת מיר. בתשכ"ה, עם פטירת אביו, נתמנה לראש הישיבה, כפי שציווה אביו. עשרים וחמש שנה נשא את משא הישיבה לבדו וראה את פריחתה לכפי עשרה מהמספר המקורי של 125 תלמידים.